

06.04.2016

Kolster Oy Ab
Iso Roobertinkatu 23
FI-00120 Helsinki
FINLAND

Patentti nro	122653
Patenttihakemus nro	20055193
Luokka	D21C 11/12 (2006.01) / THL
Patentinhaltija	Metso Power Oy
Asiamies	Kolster Oy Ab
Asiamiehen viite	2050452FI
Väitteentekijä(t)	Andritz Oy

Patentin numero ja luokka on mainittava kirjelmässänne PRH:lle.

Patentti- ja rekisterihallitus on tutkinut yllä mainittua patenttianne vastaan esitetyn väitteen. Patentti- ja rekisterihallitus harkitsee oikeaksi kumota patentin patenttilain 25 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla seuraavilla perusteilla:

PÄÄTÖKSEN PERUSTANA OLEVAT ASIAKIRJAT

Väite

Väitteentekijä, Andritz Oy, esittää 15.2.2013 vastaanotetussa väitteessään patentin FI 122653 kumoamista kokonaisuudessaan, koska patenttivaatimukset eivät täytä patenttilain 2 §:n säädettyjä ehtoja. Väitteentekijä esittää, että patentin mukainen ratkaisu ei ole uusi tai ei olennaisesti eroa väitteessä esitetyistä julkaisuista.

Viitejulkaisut

Väitteensä tueksi väitteentekijä on esittänyt julkaisut D1–D4:

D1: US 3169512

D2: FI 723126

D3: MacCallum, C. Recovery boiler design – the steam-cooled screen. Tappi. Syyskuu 1977, Vol. 60, No. 9, s. 128-130

D4: US 2960390

Väitteen ratkaisemisessa on otettu huomioon julkaisut D1–D4.

Patentinhaltijan lausumat ja väitteentekijän lausumat

15.2.2013 vastaanotettu väite

3.9.2013 vastaanotettu patentinhaltijan lausuma ja uudet patenttivaatimukset 1–4

13.12.2013 vastaanotettu väitteentekijän lausuma

18.3.2014 vastaanotettu patentinhaltijan lausuma ja uudet patenttivaatimukset 1–2

2.7.2014 vastaanotettu väitteentekijän lausuma

6.10.2014 vastaanotettu patentinhaltijan lausuma

Postiosoite	PL1160 00101 Helsinki	Käyntiosoite	Arkadiankatu 6 A 00100 Helsinki	Puhelin	09 6939 500
Pankki	Pohjola Pankki Oyj FI47 5000 0120 2535 79 OKOYFIHH		Nordea Oyj FI97 1660 3000 1042 27 NDEAFIHH	Telefax	09 6939 5328
					Danske Bank Oyj FI34 8919 9710 0007 32 DABAFIHH

Päätöksen kohteena olevat patenttivaatimukset

Väitekäsittelyn aikana patentinhaltija on toimittanut 3.9.2013 uudet patenttivaatimukset 1–4 ja 18.3.2014 uudet patenttivaatimukset 1–2. Koska patenttivaatimuksia on tullut väitekäsittelyn aikana eri vaiheissa, tutkitaan viimeiseksi tulleet patenttivaatimukset (ks. Patenttikäsikirja, tammikuu 2015, luku ”G.1.6.3 Patentinhaltijan lausumat ja mahdolliset uudet patenttivaatimukset”, kappale ”Myönnettyyn patentiin tehtyjen muutosten tutkiminen”, sivu 113).

Patentinhaltijan 18.3.2014 toimittamissa uusissa patenttivaatimuksissa itsenäiseen patenttivaatimukseen 1 on otettu uusia piirteitä perusasiakirjasta (saapunut virastoon 25.4.2005). Täsmennettäessä patenttivaatimusta perusasiakirjasta löytyvillä määritteillä täsmennys voidaan ottaa myös selitykseen kuuluvasta piirustuksesta, mikäli se käy piirustuksesta selvästi ilmi (ks. Patenttikäsikirja, tammikuu 2015, luku ”H.3.2 Patenttivaatimusten muutokset”, sivu 130). Patenttivaatimukseen 1 tehdyille muutoksille löytyy tuki selityksestä ja piirustuksen kuvioista 2. Näin ollen patenttivaatimusten muutokset ovat hyväksyttävissä, sillä väitekäsittelyn aikana 18.3.2014 tulleet uudet patenttivaatimukset eivät käsitä sellaista, mikä ei ole käynyt ilmi hakemuksesta sitä tehtäessä, ja patenttisuojaa ei ole laajennettu PatL 19 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen antamisen jälkeen.

Päätöksen kohteena ovat patentinhaltijan väitekäsittelyn aikana 18.3.2014 toimittamat patenttivaatimukset 1 ja 2.

Itsenäisessä patenttivaatimuksessa 1 on määritelty sovitelma soodakattilassa. Sovitelma käsittää seuraavat piirteet (merkitty P1–P8):

P1: soodakattilaan syötetään poltettava jäteliemi ja polttoilma,

P2: soodakattilan yläosassa on tulistimia lämmön talteen ottamiseksi,

P3: soodakattilan yläosan tulistimet ovat useiden rinnakkain sijaitsevien pystysuuntaisten putkien muodostamia elementtejä, joita on soodakattilan poikkisuunnassa useita rinnakkain,

P4: soodakattilan yläosassa olevien tulistimien alapuolella on olennaisesti vaakasuuntainen tulistin, joka on muodostettu pystysuunnassa päällekkäin olevien olennaisesti vaakasuuntaisten tulistinputkien muodostamista ja soodakattilan poikkisuunnassa rinnakkaisista tulistinelementeistä,

P5: olennaisesti kaikki soodakattilan tulipesässä syntyneet savukaasut virtaavat vaakasuuntaisten tulistinelementtien muodostaman tulistimen läpi,

P6: vaakasuuntainen tulistin on asennettu kylläistä vesi/höyry-seosta sisältävien verhoputkien sijaan ensimmäiseksi savukaasuvirtaan,

P7: tulistimen tulistinelementit on asennettu tulipesän nokan ja etuseinän välille poikittain etuseinän suhteen,

P8: tulistimen tulistinelementit on tuettu päistään etuseinän ja vastaavasti nokan puolelle niin, että tulistinelementit ulottuvat nokan sisään.

Epäitsenäisessä patenttivaatimuksessa 2 on esitetty sovellusmuoto, jossa vaakasuuntainen tulistin toimii soodakattilan primääritulistimena.

PÄÄTÖKSEN PERUSTELUT

Uutuus ja olennainen ero (keksinnöllisyys) (PatL 25 § 1 mom. 1 kohta; PatL 2 §)

Uutuus

Julkaisussa D1 (ks. palsta 1, rivi 69 – palsta 2, rivi 2; palsta 2, rivit 13–19, 47–56 ja 65–71; kuvio 1) on esitetty soodakattila. Soodakattilaan syötetään poltettava jäteliemi (18) ja polttoilma (16, 14). Soodakattilan yläosassa on tulistimia (36, 38, 40) lämmön talteen ottamiseksi. Tulistimet ovat useiden rinnakkain sijaitsevien pystysuuntaisten putkien muodostamia elementtejä, ja tulistimia on useita rinnakkain soodakattilan poikkisuunnassa. Soodakattilan yläosassa sijaitsevien tulistimien (36, 38, 40) alapuolella on olennaisesti vaakasuuntainen tulistin (34, final or secondary superheater section), joka muodostuu pystysuunnassa päällekkäin olevista olennaisesti vaakasuuntaisista tulistinputkista. On selvää, että tulistinputkia on soodakattilan poikkisuunnassa useita rinnakkain. Näin ollen julkaisusta D1 tunnetaan patenttivaatimuksen 1 piirteet P1–P5.

Julkaisusta D2 (ks. sivu 2; patenttivaatimus; kuvio) tunnetaan soodakattila. Soodakattilaan kuuluu välineet

Postiosoite	PL1160 00101 Helsinki	Käyntiosoite	Arkadiankatu 6 A 00100 Helsinki	Puhelin	09 6939 500
Pankki	Pohjola Pankki Oyj FI47 5000 0120 2535 79 OKOYFIHH		Nordea Oyj FI97 1660 3000 1042 27 NDEAFIHH	Telefax	09 6939 5328
					Danske Bank Oyj FI34 8919 9710 0007 32 DABAFIHH

jäteliemen (15) ja polttoilman (16, 17, 18) syöttämiseksi kattilaan sekä kattilan yläosassa oleva tulistin (19) lämmön talteen ottamiseksi. Tulistin (19) on useiden rinnakkain sijaitsevien pystysuuntaisten putkien muodostama elementti. Tulistimen (19) ja tulipesän välissä on jäähdetytjen putkien, ns. screentuubien, muodostama väliseinä (24). Näiden putkien sisällä kulkee höyryä, joka johdetaan varsinaiselle tulistimelle. Julkaisusta D2 tunnetaan patenttivaatimuksen 1 piirteet P1 ja P2.

Julkaisu D3 käsittelee soodakattiloiden suunnittelua. Julkaisusta D3 (ks. kappale ”The First Steam-Cooled Screens”; kuvat 1 ja 2) ilmenee soodakattilan rakenne: yläosassa putkielementeistä koostuvat tulistimet, verhoputkisto, nokka, lieriöt sekä putkistot. Julkaisusta D3 ilmenee patenttivaatimuksen 1 piirteet P2 ja P3. On selvää, että soodakattilaan syötetään poltettavaa jäteliöntä ja polttoilmaa, joten julkaisusta D3 ilmenee implisiittisesti myös patenttivaatimuksen 1 piirre P1. Julkaisussa D3 ilmenee, että verhoputkistoon voidaan syöttää höyryä.

Julkaisusta D4 (ks. palsta 2, rivit 15-30 ja rivit 39-68; palsta 3, rivit 23-62 ja rivit 68-72; palsta 4, riviltä 4 – palsta 6, riville 13; kuvat 1-4) tunnetaan tulistinjärjestely soodakattilassa. Soodakattilaan syötetään poltettava jäteliemi (10) ja polttoilma (12, 14). Soodakattilan yläosassa on tulistimia (17, 18) lämmön talteen ottamiseksi. Tulistimet (17, 18) ovat useiden rinnakkain sijaitsevien pystysuuntaisten putkien muodostamia elementtejä, ja tulistimia on soodakattilan poikkisuunnassa useita rinnakkain.

Julkaisusta D4 ilmenee, että soodakattilan yläosassa olevat tulistimet (17, 18) ovat rakenteeltaan samanlaisia kuin niiden alapuolella olevat lämmönsiirtopinnat (15, 16; heat absorbing tubes). Kaikkia pintoja (15, 16, 17,18) jäähdetytään virtaavalla aineella (cooling fluid). On selvää, että jäähdytyksessä käytetty virtaava aine voi olla nestettä tai kaasua, ts. myös höyryä. Täten lämmönsiirtopinnat (15, 16) soveltuvat käytettäväksi tulistimina. Näin ollen julkaisusta D4 ilmenee, että soodakattilan yläosan tulistimien (17, 18) alapuolella on olennaisesti vaakasuuntainen tulistin (15, 16). Tulistin (15, 16) muodostuu pystysuunnassa päällekkäin olevien olennaisesti vaakasuuntaisten putkien muodostamista ja soodakattilan poikkisuunnassa rinnakkaisista tulistinelementeistä.

Julkaisusta D4 ilmenee, että soodakattilan tulipesässä (A) syntyneet savukaasut virtaavat vaakasuuntaisten tulistinelementtien muodostaman tulistimen (15, 16) läpi. Tulistin (15, 16) on sijoitettu siten, että se sijaitsee ensimmäisenä savukaasuvirrassa. Tulistin (15, 16) on asennettu tulipesän takaseinän ja etuseinän välille. Näin ollen julkaisusta D4 ilmenee patenttivaatimuksen 1 piirteet P1–P6.

Mistään väitteessä esitetystä viitejulkaisusta D1–D4 ei käy ilmi kaikkia itsenäisen patenttivaatimuksen 1 määrittäjiä. Patenttivaatimuksen 1 mukainen sovitelma soodakattilassa on siten uusi.

Koska itsenäisessä patenttivaatimuksessa 1 määritelty sovitelma soodakattilassa on uusi, epäitsenäisessä patenttivaatimuksessa 2 määritelty sovellusmuoto on myös uusi.

Olennainen ero

Julkaisusta D1 tunnetaan patenttivaatimuksen 1 piirteet P1–P5. Julkaisusta D1 (ks. palsta 2, rivit 13-19, rivit 35-46 ja rivit 65-71; kuvio 1) tunnetun soodakattilan yläosassa sijaitsevien tulistimien (36, 38, 40) alapuolella on sijoitettu sekä vaakasuuntainen tulistin (34) että verhoputkisto (32, steam generating tubes). Julkaisun D1 mukaisessa soodakattilassa tulipesässä syntyneet savukaasut virtaavat ensin vettä sisältävän verhoputkiston (32) läpi, minkä jälkeen olennaisesti kaikki savukaasut virtaavat vaakasuuntaisen tulistimen (34) läpi.

Julkaisu D1 ei yksinään anna viitteitä siitä, että soodakattilasta tulisi poistaa verhoputkisto, jolloin tulipesässä syntyneet savukaasut virtaisivat ensimmäiseksi vaakasuuntaisen tulistimen läpi. Näin ollen alan ammattimies ei päätyisi yksinään julkaisun D1 perusteella patenttivaatimuksen 1 mukaiseen sovitelmaan soodakattilassa. Täten patenttivaatimuksen 1 kohde eroaa olennaisesti ennestään julkaisusta D1 tunnetusta tekniikasta.

Julkaisusta D2 tunnetaan patenttivaatimuksen 1 piirteet P1 ja P2. Julkaisusta D2 (ks. sivu 1, kaksi viimeistä riviä - sivu 2, kaksi ensimmäistä riviä; patenttivaatimus; kuvio) on tunnettua, että soodakattilan tulipesässä tulistimen ja tulipesän välissä sijaitsevien jäähdetytjen putkien (24) sisällä voi virrata höyryä.

Julkaisu D2 ei kuitenkaan anna mitään viitteitä siitä, että soodakattilan tulipesään tulisi asentaa

Postiosoite	PL1160 00101 Helsinki	Käyntiosoite	Arkadiankatu 6 A 00100 Helsinki	Puhelin	09 6939 500
Pankki	Pohjola Pankki Oyj FI47 5000 0120 2535 79 OKOYFIHH		Nordea Oyj FI97 1660 3000 1042 27 NDEAFIHH	Telefax	09 6939 5328
					Danske Bank Oyj FI34 8919 9710 0007 32 DABAFIHH

vaakasuuntainen tulistin jäähdytettyjen putkien sijaan. Alan ammattimies ei päätyisi yksinään julkaisun D2 perusteella patenttivaatimuksen 1 mukaiseen sovitelmaan soodakattilassa, joten patenttivaatimuksen 1 kohde eroaa olennaisesti ennestään julkaisusta D2 tunnetusta tekniikasta.

Julkaisusta D3 tunnetaan patenttivaatimuksen 1 piirteet P1–P3. Lisäksi julkaisusta D3 (ks. kappaleet ”The First Steam-Cooled Screens” ja ”Second-Generation Steam-Cooled Screens”; kuvat 1-3) ilmenee, että soodakattiloiden verhoputkistoissa voidaan käyttää jäähdytykseen myös höyryä ja että perinteinen verhoputkisto voidaan korvata primääritulistimella.

Vaikka julkaisusta D3 ilmenee, että verhoputkiston sijaan voidaan käyttää primääritulistinta, julkaisu D3 ei anna viitteitä siitä, millainen tulistimen tulisi olla tai miten tulistin tulisi sijoittaa soodakattilaan. Näin ollen alan ammattimies ei päätyisi yksinään julkaisun D3 perusteella patenttivaatimuksen 1 mukaiseen sovitelmaan soodakattilassa. Täten patenttivaatimuksen 1 kohde eroaa olennaisesti ennestään julkaisusta D3 tunnetusta tekniikasta.

Julkaisussa D4 (ks. palsta 1, rivit 50-58; palsta 2, rivit 63-72; kuvat 1-4) on kuvattu tulistinjärjestely soodakattilassa. Tulistinjärjestelyn tarkoituksena on tehostaa lämmön talteenottoa. Julkaisu D4 edustaa lähintä tekniikan tasoa.

Julkaisusta D4 tunnetaan patenttivaatimuksen 1 piirteet P1–P6. Patenttivaatimuksen 1 kohde eroaa julkaisusta D4 siinä, että vaakasuuntaisen tulistimen tulistinelementit on asennettu tulipesän nokan ja etuseinän välille poikittain etuseinän suhteen sekä tuettu päistään etuseinän ja vastaavasti nokan puolelle niin, että tulistinelementit ulottuvat nokan sisään.

Patenttivaatimuksessa 1 määritelty keksintö ei saa aikaan mitään uutta teknistä vaikutusta julkaisusta D4 tunnettuun tekniikkaan verrattuna.

Patenttivaatimuksen 1 mukaisen keksinnön ratkaisema objektiivinen tekninen ongelma on siten vaihtoehdoisen tavan aikaansaaminen soodakattilan lämmön talteenoton tehostamiseksi.

Julkaisu D4 (ks. palsta 2, rivit 56-67; kuvio 1) opettaa, että soodakattilassa voidaan käyttää vaakasuuntaista tulistinta pystysuuntaisten tulistimien alapuolella. Vaakasuuntaiset ja pystysuuntaiset tulistimet ovat rakenteeltaan samanlaisia. Vaakasuuntainen tulistin on sijoitettu soodakattilan etu- ja takaseinän välille poikittain etuseinän suhteen ja tuettu päistään. Tällöin soodakattilassa oleva vaakasuuntainen tulistin on ensimmäisenä savukaasuvirrassa.

Julkaisusta D3 (ks. kappale ”Second-Generation Steam-Cooled Screens”; kuvat 1-3) ilmenee soodakattilan rakenne, jossa on nokka. Lisäksi julkaisusta D3 ilmenee, että soodakattilassa voidaan käyttää verhoputkiston sijaan tulistinta.

Soveltaessaan julkaisun D4 opetusta nykyaikaisempaan soodakattilan rakenteeseen, joka on tunnettu esimerkiksi julkaisusta D3, alan ammattimiehelle on tavanomainen suunnitteluratkaisu sijoittaa vaakasuuntaiset tulistimet soodakattilan nokan kohdalle. On selvää, että tulistinelementit on tuettava etuseinän ja nokan puolelle. Tulistinelementtien kiinnityksellä ei sinänsä ole vaikutusta tulistimen toimintaan.

Näin ollen alan ammattimiehelle on ilmeistä päätyä patenttivaatimuksen 1 mukaiseen ratkaisuun julkaisun D4 perusteella, kun otetaan huomioon alan ammattimiehen yleinen tietämys julkaisusta D3. Patenttivaatimuksen 1 kohde ei eroa olennaisesti ennestään julkaisusta D4 tunnetusta tekniikasta yhdistettynä alan ammattimiehen yleiseen tietämykseen.

Epäitsenäisessä patenttivaatimuksessa 2 esitetty sovellusmuoto on alan ammattimiehelle ilmeinen julkaisun D4 ja alan ammattimiehen yleisen tietämyksen perusteella (julkaisu D3). Näin ollen patenttivaatimuksen 2 kohde ei eroa olennaisesti ennestään tunnetusta tekniikasta.

Yhteenveto päätöksestä

Väitteen ratkaisemisessa on otettu huomioon julkaisut D1–D4.

Postiosoite	PL1160 00101 Helsinki	Käyntiosoite	Arkadiankatu 6 A 00100 Helsinki	Puhelin	09 6939 500
Pankki	Pohjola Pankki Oyj FI47 5000 0120 2535 79 OKOYFIHH		Nordea Oyj FI97 1660 3000 1042 27 NDEAFIHH	Telefax	09 6939 5328
					Danske Bank Oyj FI34 8919 9710 0007 32 DABAFIHH

Itsenäisen patenttivaatimuksen 1 mukainen soodakattila ja epäitsenäisessä patenttivaatimuksessa 2 esitetty sovellusmuoto eivät eroa olennaisesti ennestään tunnetusta tekniikasta.

Patentin FI 122653 vaatimusasetelma ei täytä PatL 2 §:ssä säädettyjä ehtoja. Näin ollen patentti FI 122653 kumotaan PatL 25 § 1 mom. 1 kohdan nojalla.

Vanhempi tutkijainsinööri Tuomo Pynnönen

Tutkijainsinööri Taina Leino
Puhelin: 029 509 5674

Tämä asiakirja on koneellisesti allekirjoitettu.

Oheisena valitusosoitus

Patentti- ja rekisterihallituksen merkintöjä:

Päätös on annettu tiedoksi saantitodistusta vastaan

Päätös on annettu tiedoksi kuuluttamalla Patentti- ja rekisterihallituksen julkaisemassa lehdessä

Päätös on annettu tiedoksi hakijalle/asiamiehelle/lähetille

Postiosoite	PL1160 00101 Helsinki	Käyntiosoite	Arkadiankatu 6 A 00100 Helsinki	Puhelin	09 6939 500
Pankki	Pohjola Pankki Oyj FI47 5000 0120 2535 79 OKOYFIHH		Nordea Oyj FI97 1660 3000 1042 27 NDEAFIHH	Telefax	09 6939 5328
					Danske Bank Oyj FI34 8919 9710 0007 32 DABAFIHH

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Tähän päätökseen tyytymätön saa hakea muutosta markkinaoikeudelta kirjallisella valituksella.

Valitusaika

Markkinaoikeudelle osoitettu valituskirjelmä on toimitettava markkinaoikeuteen **60 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaantipäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto, valitusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Tiedoksisaantipäivän osoittaa tiedoksianto- tai saantitodistus. Milloin kyseessä on sijaistiedoksianto, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä.

Milloin kysymyksessä on asianosaisen suostumuksen perusteella tapahtuva sähköinen tiedoksianto, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä.

Jos päätös on kuulutettu Patentti- ja rekisterihallituksen sähköisenä julkaistussa Patentti- tai Hyödyllisyysmallilehdessä, katsotaan päätös tiedoksisaaduksi lehden julkaisupäivänä.

Valituskirjelmän sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava:

- valittajan nimi ja kotikunta;
- valittajan yhteystiedot, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta, miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi sekä
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valittajan, tämän laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä taikka jos valituksen on laatinut joku muu henkilö, on valituskirjelmässä mainittava myös tämän nimi, kotikunta ja yhteystiedot.

Valituskirjelmän liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä:

- Patentti- ja rekisterihallituksen päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä;
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta;
- asiamiehen valtakirja sen mukaan kuin siitä hallintolainkäyttölain 21 §:ssä säädetään;
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Valituskirjelmän toimittaminen valitusviranomaiselle

Valituskirjelmä voidaan toimittaa markkinaoikeuden kirjaamoon henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen, lähetin välityksellä, postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Valituskirjelmän on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä ennen tuomioistuimen aukioloajan päättymistä. Aukiolo päättyy kello 16.15.

Markkinaoikeuden yhteystiedot:

Osoite: Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki

Telekopio: 029 56 43314

Puhelin: 029 56 43300

Sähköposti: markkinaoikeus@oikeus.fi

Maksut

Markkinaoikeudessa perittävästä oikeudenkäyntimaksusta säädetään tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015).